

תּוֹרַת הַנִּחָל

דְּבוּרִים וּנְפִלְאִים עֲרִיכִים וּמִתּוֹקִים עַל פְּרִשְׁת הַשְּׁבִיעַ
נֶאֱמָרוּ עַל יַד
מִרְזַן מוֹהֲרָא"ש ז"ע

פְּרִשְׁת תּוֹלְדוֹת

לֵיל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פְּרִשְׁת תּוֹלְדוֹת תּש"ע

דְּבַר מוֹהֲרָא"ש דְּבוּרִים וּנְפִלְאִים עַל פִּי דְבַרֵּי רַבְנּוּ ז"ל בְּלִקוּטֵי מוֹהֲר"ן חֶלֶק א' סִימָן רפד הַמְדַבֵּר מֵעֵינָן "קְבִיעוֹת עֵתִים לַתּוֹרָה"

תּתַּפְתֵּל", הֵינּוּ לַעֲשׂוֹת תַּחְבּוּלוֹת שֶׁל עֲרָמָה לְבָרַח מִתַּחַת יָדוֹ וְלִגְזֹל זְמַן לְלַמּוֹד תּוֹרָה, כְּגוֹן כְּשֵׁרוּאָה שֶׁהַבַּעַל דְּבַר שׁוֹלַח לוֹ חֵבֶר, לְדַבֵּר עִמּוֹ דְּבָרִים בְּטָלִים וְלִהְפָּרִיעַ לוֹ לְלַמֵּד, יֹאמֵר לְחֵבֶר, "נִזְכַּרְתִּי שִׁישׁ לִי תוֹר אֲצֵל רופא", וְלְבָרַח מִמֶּנּוּ לְאִיזָה בֵּית הַמְדַרְשׁ, וְלִשְׁנוֹת אֶת פְּרָקוֹ, שְׁזָה בְּאוֹר דְּבָרֵי הַתּוֹסֵפֶת: הַמְתַּגַּנֵּב מֵאַחַר חֵבֶרוֹ - שְׁגוֹנֵב דַּעַת חֵבִירוֹ, וּמִסְפֵּר לוֹ אִיזָה סִפּוּר כְּדֵי לְבָרַח מִמֶּנּוּ, וְהוֹלֵךְ וְשׁוֹנֶה פְּרָקוֹ - שֶׁהוֹלֵךְ לְמָקוֹם אַחֵר וְלוֹמֵד שָׁם, אֵף עַל פִּי שְׁנִקְרָא 'גִּנְב' - שֶׁהָרִי גִנֵּב דַּעַת חֵבִירוֹ, זוֹכָה לַעֲצֹמוֹ - כִּי לְזִכּוֹת לְלַמּוֹד הַתּוֹרָה, צָרִיכִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִדַּת הַגִּנְבָּה, כְּמוֹ הַיֵּצֵר הָרַע שֶׁבָּא עִם מִדַּת הַגִּנְבָּה, וּמִתְלַבֵּשׁ בְּכָל מִינֵי מִצְוֹת לְמַנוּעַ אוֹתוֹ מִלְּמוֹד הַתּוֹרָה, וְאֵז "זוֹכָה לַעֲצֹמוֹ".

וְזֶהוּ מָה שֶׁכְּתוּב אֲצֵל יַעֲקֹב אֲבִינוֹ (בְּרֵאשִׁית ל"א, כ): "וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת לֵב לְבָן הָאֲרָמִי עַל בְּלֵי הַגִּיד לוֹ כִּי בָרַח הוּא" - "לְבָן הָאֲרָמִי" הוּא הַיֵּצֵר הָרַע הַמְתַּלְבֵּשׁ בְּמִצְוֹת וּבְכַבְּדֵי "לְבָן" כְּדֵי לְמַנוּעַ אָדָם מִלְּמוֹד הַתּוֹרָה, וְ"יַעֲקֹב", הוּא אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֶהְלִים, שְׁרוּצָה לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה תָּמִיד, וַיַּעֲקֹב גּוֹנֵב אֶת לֵב לְבָן הָאֲרָמִי, וּבּוֹרַח מִמֶּנּוּ לְבֵית הַמְדַרְשׁ עִם תַּחְבּוּלוֹת שֶׁל עֲרָמָה, כְּדֵי לִלְכֹת וְלִשְׁנוֹת אֶת פְּרָקוֹ (עֵינָן לְקוּשֵׁי הַלְכוּת, תַּפְלִין, הַלְכָה ו', אוֹת לה), וְלִכְּן אֲשַׁרֵּי הַמְקַיֵּם דְּבָרֵי חֻמְיָנוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית י"ז ע"א): 'לַעֲלוֹם יְהֵא אָדָם עָרוֹם בְּיִרְאָה', וּפִירֵשׁ רַש"י (שם) לְהַעֲרִים בְּכָל מִינֵי עֲרָמָה לְיִרְאָת בּוֹרְאוֹ, וְגוֹנֵב זְמַן מִתּוֹךְ עֲסָקֵי הַמְרַבִּים כְּדֵי לְלַמֵּד תּוֹרָה, כִּי אֵז יִרְכַּשׁ לַעֲצֹמוֹ רְכוּשׁ גְּדוֹל בְּלַמּוֹד הַתּוֹרָה, וַיִּבֵּא עַל שְׁכָרוֹ בְּזָה וּבְכָא לְנַצַּח, אֲשַׁרֵּי לוֹ וְאֲשַׁרֵּי חֶלְקוֹ.

פְּתַח וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל, מוֹהֲרַנ"ת ז"ל אוֹמֵר בְּשֵׁם רַבְנּוּ ז"ל - שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמּוֹ, שֶׁהוֹכִיחַ אֶת אֶחָד שֶׁאָמַר לוֹ, שֶׁאֵין לוֹ פְּנָאִי לְלַמֵּד מִחֻמַּת שְׁעוֹסֵק בְּמִשְׁאֵא וּמִתָּן, אָמַר: שֶׁאֵף-עַל-פִּי-כֵן רְאוּי לוֹ לְחַטֵּף אִיזָה זְמַן לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּכָל יוֹם. וְאָמַר, שְׁזָהוּ מָה שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (שַׁבַּת לא ע"א), שֶׁשׁוֹאֲלִין אֶת הָאָדָם: קְבִיעַת עֵתִים לַתּוֹרָה? קְבַע הוּא לְשׁוֹן גְּזֵלָה, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (מְשַׁלֵּי כ"ב, כ"ג): "וְקִבַּע אֶת קְבִיעֵיהֶם נִפְשׁ"; הֵינּוּ שֶׁשׁוֹאֲלִין אֶת הָאָדָם, אִם גִּזַּל מִן הַזְּמַן שֶׁהוּא טְרוּד בְּעִסְקָיו, אִם גְּזַלְתָּ מֵהֵן עֵתִים לַתּוֹרָה, כִּי צָרִיךְ הָאָדָם לְחַטֵּף וְלִגְזֹל עֵתִים לַתּוֹרָה מִתּוֹךְ הַטְּרָדָא וְהַעֲסָק, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן רַבְנּוּ ז"ל.

וְהַסְבִּיר מוֹהֲרָא"ש ז"ל, כִּי הֵנָּה אֵף שֶׁעוֹן הַגְּזֵלָה וְהַגִּנְבָּה עוֹן חֲמוּר מְאֹד, אֵף עַל פִּי כֵן בְּנוֹגֵעַ לְלַמּוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה אָדָם צָרִיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם מִדַּת הַגְּזֵלָה וְהַגִּנְבָּה דִּיקָא, לְגַנֵּב וְלִגְזֹל זְמַן מִיַּד הַיֵּצֵר הָרַע כְּדֵי לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, וְכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֻמְיָנוּ הַקְּדוּשִׁים (תּוֹסֵפֶת בְּבֵאֲרָמָא פְּרָק ז'): 'הַמְתַּגַּנֵּב מֵאַחַר חֵבֶרוֹ, וְהוֹלֵךְ וְשׁוֹנֶה פְּרָקוֹ, אֵף עַל פִּי שְׁנִקְרָא גִנְב, זוֹכָה לַעֲצֹמוֹ, שְׁנִאָמַר (מְשַׁלֵּי ו', ל): "לֹא יְבוּזוּ לְגַנֵּב כִּי יִגְנֹב". כִּי צָרִיכִים לְהִיּוֹת עָרוֹם בְּיִרְאָה, וְכְמוֹ שֶׁהַיֵּצֵר הָרַע בָּא בְּכָל מִינֵי תַּחְבּוּלוֹת לְגִזֹּל וְלִגְנֹב זְמַנוֹ שֶׁל אָדָם, וְלְמַנוּעַ אוֹתוֹ מִלְּמוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, כֵּן צָרִיכִים לַצָּאת כְּנֻגְדוֹ עִם מִדַּת הַגִּנְבָּה וְהַגְּזֵלָה, לְגַנֵּב וְלִגְזֹל זְמַן לְלַמּוֹד הַתּוֹרָה, וַיֵּשׁ לְדַעַת, שֶׁהַיֵּצֵר הָרַע עָרְמוּמִי מְאֹד, וּמִתְלַבֵּשׁ עֲצֹמוֹ בְּמִצְוֹת כְּדֵי לְמַנוּעַ אָדָם מִלְּמוֹד הַתּוֹרָה (לְקוּשֵׁי מוֹהֲר"ן חֶלֶק א' סִימָן א'), וְצָרִיכִים לְקַחַת מִמֶּנּוּ כְּלֵי זֵינוֹ וְלִלְחֹם עִמּוֹ בְּמִדַּתוֹ, וְכְמוֹ שְׁכַתוּב (תְּהִלִּים יח, כז): "וְעַם עֲקָשׁ

תוך הנחל – פרשת תולדות, תש"ע

ותמימותו האמתית, שהוא איש תם יושב אהלים, ואין לו שיכות לשום מרמה ועולה, ולכן חששה שלא יוכל להציג עצמו כעשו אחריו, ואולי יכשל בכניסתו לאביו, ויביא עליו קללה חס ושלום, ולכן התחכמה רבקה להלביש אותו בכגדי עשו הרשע, שעליו נאמר (בראשית כה, כז): איש ידע ציד, ופירש רש"י, לצוד ולרמות את אביו בפיו, והם היו בגדי נמרוד הרשע, שעליו נאמר (בראשית י, ט): "הוא היה גבר ציד לפני ה' על כן יאמר כנמרד גבור ציד לפני ה'", ופירש רש"י, צד דעתן של בריות בפיו והטען למרוד במקום, ועל ידי שילבש יעקב בגדים אלו שלבשו רשעים שצדו בני אדם בדבורי פיהם, על ידי זה יוכל להוריד עצמו לאיזו בחינה של מרמה, ולקבל הברכות מיצחק אביו, כי לבגדים יש השפעה גדולה על אדם, אבל מצד שני היו גם "החמודות", הינו הנקיות, וכפרוש ראשון של רש"י, כי על ידי בגדים נקיים ושלמים, יש לאדם שמירה עליונה מעולם המלבוש ואור החשמ"ל, וזה ישמר על יעקב שלא יארע לו כל רע, אבל אף על פי כן מצאנו אחר כך שסבל יעקב צער ויסורים מבגדים, הינו מכתנת יוסף הצדיק, שגרמה לו לקרע שמלותיו, וכמו שכתוב (בראשית לו, לא-לב-לד): "ויטבלו את הכתנת בדם וגו', ויביאו אל אביהם ויאמרו זאת מצאנו וגו', ויקרע יעקב שמלתיו וישם שק במתניו ויתאבל על בנו ימים רבים". וכמוכא בזהר הקדוש (וישב קפה ע"ב), באיהו פתיב (בראשית כז, טז): "ואת ערת גדיי העזים הלבשה על ידיו ועל חלקת צואריו", בגין כך (לו, לא): "ויטבלו את הכתנת בדם", אקריבו ליה כתונתא לאכחשא ליה, וכלא דא לקבל דא, איהו גרים דכתיב (כז, לג): "ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד", בגין כך גרמו ליה דחרד חרדה, בההוא זמנא דכתיב (לו, לב): "הכר נא הכתנת" [ביעקב כתיב: "ואת ערת גדיי העזים הלבשה על ידיו ועל חלקת צואריו", כדי לרמות את יצחק שיחשב שהוא עשו איש שעיר, בשביל זה הקריבו לו הכתנת של יוסף להכחיש ולרמות אותו, וכל הענש היה מדה כנגד מדה וכו']. כי בזה נתכפר לו מה שהצריך להתלבש בכגדי עשו הרשע. והשם יתברך יזכנו למלבושים קדושים וטהורים ברוחניות ובגשמיות, ונזכה לעלות ולהתדבק בו יתברך באמת ובתמים כל ימי חיינו, מעתה ועד עולם, אמן ואמן.

ומתדמה לעכו"ם, הוא אות וסימן על גריעות נפשו, ועל כן אמר רבנו ז"ל (ת"י מוהר"ן סימן תכב), שאין נמצאים במדינת אשכנז, הינו בגרמניה, ספרי הזהר הקדוש, מחמת שהם הולכים שם במלבושי "דייטש". כי ספרי הזהר מגלים פנימיות הבריאה, שכל גשמיות הבריאה היא לבוש לגבי אור האין סוף ברוך הוא, אבל מי שפוגם במלבושיו, ובמקום ללכת במלבוש יהודי, מתדמה לגויים והולך במלבושי עכו"ם, אי אפשר לו להשיג פנימיות הבריאה, וכל סודות הזהר הקדוש נסתתמים מלפניו, ואומר רבנו ז"ל (ספר המדות אות בגדים סימן ט'), לעתיד הקדוש ברוך הוא יהיה נפרע מאותם המלבשים מלבוש עכו"ם, כי צריכים להיות מבדלים מן הגויים לגמרי, ולא בחנם תקנו הצדיקים שבדורות הקודמים מלבושים מיוחדים לשבתות ולימים טובים, כגון ה"שטריימל", שתקן הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, כי הגויים היו רגילים לקחת יהודי ולהלביש אותו בכובע של עור, ולהכותו ולבזותו ולצוותו שירקד לפניהם, ואמר הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, שאת הלבוש הזה שבזו בו את נשמות ישראל, ילבשו יהודים בשבתות וימים טובים, ובזה יהיו מבדלים מכל שמץ של מלבוש נכרי לגמרי, ולכן אשרי הנזהר מאד ללכת במלבושי ישראל בין בחול ובין בשבת, וכן נזהר מאד בסדור ונקיון בגדיו, כי אז יהיה נמשך עליו אור גדול מאור האין סוף ברוך הוא, ויהיה נשמר מכל רע ברוחניות ובגשמיות, אשרי לו ואשרי חלקו.

וקשר מוהרא"ש ז"ל את הענין הנ"ל לפרשת השבוע בקשר נורא ונפלא מאד, כי הנה בשעה שהלך יעקב לקבל את הברכות מאת יצחק אביו, פתיב (בראשית כז, טז) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת אשר אהה בבית ותלבש את יעקב בנה הקטן, ופירש רש"י, החמודות, הנקיות, כתרגומו דכיתא, דבר אחר, שחמד אותן מן נמרוד, ויש להבין למה הוצרך רבקה להלביש יעקב את בגדי עשו כדי לקבל את הברכות, ולא היה מספיק מה שהלבישה עורות גדיי עזים על ידיו ועל חלקי צואריו כדי להסתיר אותו, וגם מהו הקשר בין שני פרושים של רש"י "החמודות", "נקיות", ו"שחמד אותן מן נמרוד", והנה על פי דברי רבנו ז"ל הנ"ל מוכן הענין מאד, כי רבקה ידעה את גדל קדשת יעקב אבינו

